

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Kodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Yirmeyah

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 596 [1835 oder 1836]

טל הימרי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9113

אשר צוה המלך ויחרשו מפניו
כי לא נשמע הדבר: (כח) וישב
ירמיהו בחצר המטרה עד יום
אשר נלקדה ירושלים והיה
כאשר נלקדה ירושלים:

תרגום אישכנז קיג
דאן ליעסען ויא אב פאן איהם,
דען עם וואורדע ניכטס פאן
דער זאכע בעקאנט. (כח) זא
בליעב ירמיה אים פארהאפע
דער הויפטוואלע ביז אן דען
טאג אן וועלכעם ירושלים ער
אבערט וואורדע — אלס א
בער ירושלים עראבערט
וואורדע.

לט (ח) בשנה השעית לצדקיהו
מלך יהודה בחדש העשירי
באנבוכדראצר מקד בבל וכל
הילו אר ירושלים ויצרו עליה:
(ג) בעשתי עשרה שנה לצדקיהו
בחדש הרביעי בתשעה לחדש
הבקעה העיר: (ג) ויבאו כל
שרי מלך בבל וישבו בשער
התוך נרגל שראצר סמגר נבו

לט (ח) (א) אים ניינטען יאהרע
צדקיהו'ס דעם קעניגס
אין יהודה, אים צעהנטען מאָ-
נאטהע, קאם נבוכדראצר דער
קעניג פאן בבל אונד זיין גאנ-
צעם העער נאך ירושלים אונד
בעלאגערטען עם. (ג) אים
איילפטען יאהרע דעם צדקיהו
אים פירטען מאנאטע אים ניינ-
טען דעם מאנאטה'ס, וואורדע
דיא שטאדט ערשטירטט.
(ג) אללע פעלדהערן דעם
קעניגס פאן בבל, נרגל שראצר
דער אבערסטוואכטמיסטער,
שרסכים

פסקה כח"ט שרסכים

ר ש י

לט (ג) ויבאו כל שרי מלך בבל וישבו בשער התוך וגו'. מגיד שנתקיימה כאן נבואה עליונה ונאז
ונתנו אים כסאז פתח שערי ירושלים וגו' (לעיל ח'). בשער התוך במדעא מליעאה שער
העזרה שער ניקנור המזרחי והוא בין שער עזרת נשים ובין ההיכל. ורבותינו אמרו שער התוך
שער

ב א ו ר

(כו) ויחרשו, כמו החרשו ממני ואדברה (איוב י"ג ע"ז), ונפי' רד"ק האמינו לו כמו שאמר להם ולא
חקרו אותו יותר. (כח) והיה כאשר נלקדה, מוסב על המקרא י"א נס' הנא וילו נבוכדנצר מלך
בבל על ירמיה, וחולי פירושו והיה שם גם כאשר נלקדה ירושלים, והיה תרגומו חונד וחזק
חניך דחוש'כסט וועהרענד דער ערפבענונג ירושלים'ס.
לט (ג) שער התוך, הוא השער בין העיר העליונה לתחתונה, כי רק התחתונה הנקעה
ויבאו לעלות לעיר העליונה, ובתוך דבר זה ברת המלך ואנשיו מן העיר דרך הן.
נרגל שראצר, שם איש אחד והיו שנים בן, אלף היו שונים בפקודתם, הראשון היה סמגר
נבו והשני רב מג, ולא נזכר כאן אלף נ' שרים בשמותם ופקודתם (רמ"א) והדין עמו. סמגר
נבו, מלה מורכבת ממלת ערב סמגר, והוא כמו שומר (עיין בספר המלין להתנס גשעניוס)
ונבו יאמר ג"כ בלשון ערב על משמר הלילה, ואיש אשר יחזיק במשמרו נקרא מנבזה, והיה
לפ"ו

שְׂרָסְכִים רַב־סְרִיסֵי נְרַגְלֵי שְׂרָאֲצֵר
 רַב־מָג וְכָל־שְׂאֲרֵית שְׂרֵי מַלְכֵי־
 בָּבֶל: (ו) וַיְהִי כִּאֲשֶׁר רָאָם צְדָקְיָהוּ
 מַלְכֵי־יְהוּדָה וְכָל־אֲנָשֵׁי הַמְּלָחָמָה
 וַיִּבְרָחוּ וַיֵּצְאוּ לַיְלָה מִן־הָעִיר
 דְּרָךְ בֶּן הַמֶּרְדָּךְ בְּשַׁעַר בֵּין
 הַחֲמָתִים וַיֵּצֵא דְרָךְ הָעֶרְבָה:
 (ה) וַיִּרְדְּפוּ חֵיל־בְּשָׂדִים אַחֲרֵיהֶם
 וַיִּשְׁגּוּ אֶת־צְדָקְיָהוּ בְּעֶרְבוֹת יִרְחוֹ
 וַיִּקְחוּ אֹתוֹ וַיַּעֲלֶהוּ אֶל־נְבוּכַדְנֶאצַּר
 מַלְכֵי־בָבֶל רַב־לְחָמָה בְּאֶרֶץ חֲמַת
 וַיְדַבֵּר אִתּוֹ מִשְׁפָּטִים: (ו) וַיִּשְׁחַט
 מַלְכֵי בָבֶל אֶת־בְּנֵי צְדָקְיָהוּ
 בְּרַבְלָה לְעֵינָיו וְאֶת כָּל־חֵרֵי
 יְהוּדָה שָׁחַט מַלְכֵי בָבֶל: (ז) וְאֶת־
 עֵינֵי צְדָקְיָהוּ עָגַר וַיֹּאסְרֻהוּ

שרסכים דער אַבערסטע דער
 האַטבערענטע, אונד נרגל
 שראצר דער אַבערמאגער,
 אונד נאך מעהר אנדערע
 פעלדעררודעס קעניגס פֿאן
 בבל, בראַכען איין אונד בע־
 זעטצטען דאז מיטטלערע
 סהאַר. (ד) אַלס צדקיהו דער
 קעניג פֿאן יהודה אונד אַללע
 קריעגסלויטע זיא עיבל קטען
 פֿלאָהען זיא, אונד מאַכטען
 זיך דעם נאַכטס אויס דער
 שטאָדט הינויס, דורך דען
 קעניגליכען גאַרטען אונד דורך
 דאז סהאַר, דאז צווישען דען
 מויערן איזט, אונד נאָהמען
 דען וועג נאך דער עכענע צו.
 (ה) דאז כשרישע העער אַבער
 זעטצטע איהנען נאך, ערהאַל־
 טע דען צדקיה אין דער עכענע
 יריחו, ערגריף איהן אונד
 בראַכטע איהן נאך רבלה אים
 לאנדע חמת פֿאַר נביכדנצר
 דען קעניג פֿאן בבל, דער
 איהם דאז אורטהייל שפראך.
 (ז) דיא קינדער צדקיהו'ס ליעם

ען פֿאַר זיינען אויגען אין רבלה שלאַכטען, אונד דען נאַנצען אַדעל יהודה'ס הינריכטען.
 (ז) דעם צדקיהו אַבער ליעם ען דיא אויגען אויסשטעכען, אונד אין קעטטען לעגען אום איהן
 נאך

ר ש י

שער שמחזנין צו הלכות עליהם הוא אומר מקום המשפט שמה הראשע (קהלת ג'): (ד) דרך בן
 המלך. מערה היתה לו מניחו עד ערבות ירחו ויולא לילך דרך האערה מה עשה הקנ"ה לקיים
 ופרשתי את ראשי עליו (יחזקאל י"ג) זימן נבי לפני הכשדים מהלך על גג האערה מון לעיר ורבו
 אחריו לתפשו והוא רץ עד פתח האערה ראו את צדקיהו ויולא מן האערה: (ה) וידבר איתו
 משפטים. למה עברת על השבועה: (ו) ואת כל חורי יהודה, אלו הם הסנהדרין על שהתירו לו
 את

ב א ו ר

לפ"ז נרגל שראצר אומר משמרות, וכן תרגמתי. רב מג, הוא ראש כומרים וכן נקראו ראשי
 חכמי מדי ופרס אשר דרכם לילך למלחמה עם מלכס. (ה) ויעלהו אל נבוכדנצר, הלא
 נבוכדנצר בא ירושלים אלא שארכו ימי המצור והלך לו נבוכדנצר (רד"ק) ובמקומו ה' נבוכדנצר
 נר על ירושלים. וידבר אהו משפטים, על שמרד צו והפך בריתו ועבר על שבועת ה' אשר
 השניעו

בְּהַשְׁתִּים לָבִיא אֹתוֹ בְּבִלָּה:
 (ח) וְאֶת־בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֶת־בֵּית
 הָעַם שָׂרְפוּ הַכְּשָׁדִים בְּאִשׁוֹאֹת־
 הַזֹּמַת יְרוּשָׁלַם נְהַצּוּ: (ט) וְאֶת
 יִתְרֵי הָעַם הַנְּשָׂאִים בְּעִיר וְאֶת־
 הַנְּפִלִים אֲשֶׁר נִפְּלוּ עָלָיו וְאֶת
 יִתְרֵי הָעַם הַנְּשָׂאִים הִגְדָּה
 נְבוּזַרְאֲדָן רַב־מַטְבְּחִים בְּבִל:
 (י) וּמִן־הָעַם הַדְּלִים אֲשֶׁר אִין־
 לָהֶם מְאוּמָה הִשְׁאִיר נְבוּזַרְאֲדָן
 רַב־מַטְבְּחִים בְּאַרְץ יְהוּדָה וַיִּתֵּן
 לָהֶם כְּרָמִים וַיַּגְבִּים בַּיּוֹם הַהוּא:
 (יא) וַיִּצּוּ נְבוּכַדְרֶאֱצַר מֶלֶךְ־בָּבֶל
 עַל־יְרֵמְיָהוּ בֶן־נְבוּזַרְאֲדָן רַב־
 מַטְבְּחִים לֵאמֹר: (יב) קַח־נָו וְעֵינֶיךָ
 שִׁים עָלָיו וְאַל־תַּעַשׂ לוֹ מְאוּמָה
 דַּע כִּי אִם כַּאֲשֶׁר יִדְבַר אֵלֶיךָ כֵּן

ר' דג"ש. אם נתיב ולא קרי עשה

הרגום אשכנזי קיר
 נאך בבל צו ברינגען. (ח) אין
 דעם האטטען ריא כשרים דען
 קעניגליכען פאללאסט אונד
 דיא הייזער דעם פאלקעם
 גיעדער געבראנגט, אונד ריא
 מויערן געשליפט. (ט) דאז
 איכריגע פאלק אכער, דאז
 נאך אין דער שטאדט צוריק
 געבליעכען איזט, זאןואהל ריא
 איכערלייפער ריא צו איהם אי
 בערגענאנגען זינד, אלס אויך
 יענעם פאלק דאז אין דער
 שטאדט זיך געהאלטען, פיהר
 טע נכוראדן דער אכערסטע
 דער לייכוואכע געפאנגען נאך
 בבל. (י) נור פאן דער ניעדע
 ריגסטען פאלקסקלאסע ריא
 גאר ניכטס בעזאס, ליעם
 נכוראדן דער אכערסטע דער
 לייכוואכע, אייניגע אים לאג
 דע יהודה, אונד וויען איהנען
 אס זעלבען טאגע נאך וויינגער
 טען אונד אקקער אן. (יא) דא
 ערטהיילטע נכידרצר דער
 קעניג פאן בבל, אן נכוראדן
 דען אכערסטען דער לייכוואכ
 כע, וועגען ירמיה פאלגענדען
 בעפעהל: (יב) גים איהן צו דיר

גיב אויף א הן אכט, אונד לאס קיין לייד איהם וידערפאהרען, זאנדערן בעהאנדלע איהן וויא
 ער

ר ש י

את שבעתו: (ח) זאת בית העם. נמי נכסיות: (י) נדמים וינבים. שדות לצדדים.
 כל

ב א ו ר

השניעו באלהים (הנ"ל) וקלכ לו נזר דינו עליו. (ח) ואח בית העם, כמו בתי העם דרך כלל
 (ד"ק) - (ט) ואח יחר, ר"ל זאת יחר העם שהמה הנופלים אשר נפלו, ויחר העם הנשארים
 נעיר כמו את ספר המקנה הזה ואת ספר החתום ואת ספר הגלוי (לעיל ל"ב י"ד). (י) ומן
 העם הדלים, אשר אין לירא מהם דבר השאיר בארץ לעבוד את האדמה ולשמרה. (יא) ויצו,
 מוסב לאעלה על והיה כאשר נלכדה ונמ"ש, ואחר שכלה לספר מענין גלות ירושלים שב לספר
 נדבר ירמיה. (יב) קחנו, נראה כי דעת נכודונגר היה להביאו לביחו כאשר כוה להביא ילדים
 מאנילים בכל חכמה ומדע ואשר נח נהם לעמוד בתיכל המלך (דניאל א' ד'), וכאשר כתבתי
 נחמל ז

עשה עמו: (יג) וישלח נבזוראדן
 רבי טבחיים ונבזשזבו רבי
 סרים ונרגל שראצר רבי מג
 וכל רבי מקד בבר: (יד) וישלחו
 ויקחו את ירמיהו מהצר
 המטרה ויתנו אתו אל גדליהו
 בן אחיקם בן שפן להוציאהו
 אל הבית וישב בתוך העם:
 (טו) ואל ירמיהו היה דבר יהוה
 בהיותו עצור בהצר המטרה
 לאמר: (טז) הלוך ואמרת לעבד
 מלך הכושי לאמר כה אמר
 יהוה צבאות אלהי ישראל הנני
 מבי את דברי אל העיר הזאת
 קרעה ולא לטובה והיו לפניך
 ביום ההוא: (יז) והצלתיה ביום
 ההוא נאם יהוה ולא תנתן ביד
 האנשים אשר אתה יגור

ער עם זעלבסט פערלאנגען
 ווירד. (יג) נבזוראדן דער אָ
 בערסטע דער לייבוואַכע בעי
 אויפטראַנטע דאָהער נבזשזבן
 דען אַבערסטן דער פֿערשניט
 טענען נרגל שראצר דען אַבער
 טאניער אונד דיא איכריגען
 בעפֿעהלס האכער דעם קע
 ניגס פֿאָן כבל, (יד) אונד ריע
 זע שיקטען הין, האַלטען
 ירמיהו פֿאָן דער הויפטוואַכע
 אונד איכערנאכען איהן גדליה
 דעם זאָהנע אחיקס'ס דעם זאָ
 געם שפֿיס, דאָס ער איהן
 היניס פֿיהרע אין זיין וואָהנ
 היז אונד זאָ בליעכער אינטער
 דעם פֿאַלקע. — (טו) אַלס אַכער
 ירמיה נאָך אים פֿאַרהאַפֿע
 דער הויפטוואַכע פֿערהאַפֿע
 טעט וואָ, ערגינג אָן איהן דעם
 עוויגען וואָרט אַלואָ! (טז) געהע
 הין אונד זאגע דעם עטהיג
 פֿיערעכד מלך, זאָ שפּריכט
 דער העיר דער העערשאַפֿ
 רען דער גאָטט ישראל'ס, איך
 ברינגע מיינע פֿערהייסונג אָ
 בער ריעוע שטאַרט אין ערשיל
 לונג, צום אונגליקע, אונד
 קיינעם וועגס צום גליקע, עם ווירד פֿאַר דייען אויגען נאָך געשעהען צור בעשטימט
 טען צייט. (יז) דיך אַכער ווערדע איך אויך דאָן שיטצען, שפּריכט דער עוויגע, רוא
 ווירסט ניכט אין דיא געוואַלט דער מעננער קאָממען, פֿאַר דענען רוא דיך פֿירכטעסט.

מסניחה
 ין זעירת מביא קרי
 קיינעם וועגס צום גליקע, עם ווירד פֿאַר דייען אויגען נאָך געשעהען צור בעשטימט
 טען צייט. (יז) דיך אַכער ווערדע איך אויך דאָן שיטצען, שפּריכט דער עוויגע, רוא
 ווירסט ניכט אין דיא געוואַלט דער מעננער קאָממען, פֿאַר דענען רוא דיך פֿירכטעסט.

ר ש י

כל יגיבא לשון חזירה אשוי"ן בלע"ז: (יג) רבי. כמו שרי: (יד) אל גדליהו בן אחיקס. שפּל
 אל הכנדים ע"פ ירמיה וכנאלכדה הציור מונהגליט ננאזרים שס: (טו) והיו לפניך ביום ההוא.
 והיו הדברים לפניך עזרה אותם מתקיימים: (יז) ביד האנשים. ביד הכנדים:

ב א ו ר

בתחלת ס' מ' ע"ג. (יג) וישלח נבזוראדן, פי' וישלח נבזוראדן, הוא כזה לשלח והס שלחו
 כי נבזוראדן היה הראש עליהם והוא היה או כרמא ושלח את הנזכרים מה לירושלים, וכאשר
 כתב הר"ק על פסוק אן הרמא כס' ע' וכן משמע מכל הענין פה. (יד) להוציאהו אל הבית,
 שהיה שם גדליהו וכן עשה (רד"ק) כי הגולים היו חזק לעיר ויחננו שמה את ירמיה ליבש בתוך
 הסם, עד עת הלוגם לכנל ואז הוליוטו משם עד רמה, ושם פתח נבזוראדן אותו מן האזקים,
 ועיין ע"ג ש. (טו) ואל ירמיה, וזכר כלות אפור האעשה איך ילד ירמיה משלח המערה,

מפניהם: (יח) כי מלט אמלטך
 ובחרב לא תפל והיתה לך נפשך
 לשלל כי בטחת בי נאם יהוה:
 מ (ט) הדבר אשר היה אל-
 ירמיהו מאת יהוה אחרו
 שלח אתו נבזראדן רב-טבחים
 מן-הרמה בקחתו אתו והוא-
 אסור באזקים בתוך כל-גלות
 ירושלם ויהודה המגלים בבקה:
 (ז) ויקח רב-טבחים לירמיהו
 ויאמר אליו יהוה אלהיך דבר

הרגום אשכנזי קטו
 (יח) יא אונפערזעהרט לאם
 אך דך ענטקאמטען, דוא
 פאלסט ניכט דורך דאז
 שווערדט זאנדערן דוא זאלכט
 דיין לעבען אלס בייטע דאפאן
 טראגען, ווייל דוא אויף מיך
 פערטרויעט האסט, שפר כט
 דער עויגע.

מ (א) היער פאלגען דוא איי-
 טרענע, וועלכע ירמיה
 פאן נאטט ערהיעלט, נאכ-
 דעם איהן נבזראדן, דער
 אבערסטע דער הויפטוואצע
 פאן רמה, ענטלאססען האט-
 טע; דארט עמפפינג ער איהן
 אלס ער יאך אין קיזטטען גע-
 שלאססן וואר אונטער דען זאג-
 דערן געפאנגענען פאן ירושלם

אונד יהודה, דיא נאך בכל געפיהרט וואורדען. (ז) דען ירמיה נאהם דער אבערסטע
 דער הויפטוואצע צוערשט צוויך, אונד שפראך צו איהם: דער עויגע, דיין נאטט, האט
 דיע-

ר ש י

מ (א) הדבר אשר היה, מה שא' בסוף הענין (מ"ב) ויהי מקץ עשרת ימים ויהי דבר ה' וגי'
 אלא שכתב חתמה על מה נחמ' לו. ומדרש אגדה זאיכה רנתי מה היה הדבר וסונה אל
 גדליהו אמר לו או את נמות עמהון ואלו מסובר הכא או את סוגר הכא ואלו נמות עמהון אמר
 אין חנא נחית עמהון מה אני מהני להון אלא ימות ברייכוון עמהון דסגין הוא מהני להון: מן
 הרמה. שהיה גולה מעלמו. עמהון היה רואה נח שלולי בקולרין היה מננים נוארו ביניהם נו'
 גדליהו בפסיקת' דאפטרת' דנרי ירמיהו שא"ל לומר שנתנו נבזראדן באזיקים שהרי כוהו נבוכד
 נזר אל תעש לו מאומה רע (לעיל ל"ט): באזיקים. בזיאו"ש גלע"ז: (ב) ה' אלהיך דבר וגו'.

ב א ו ר

יודיע לנו את דבר א' על ענד מלך הנוסי. (יח) מלט אמלטך, ידוע כי ענין הכלה נא
 לרוב על הישועה הנעשה בכח וביד חזקה ע"י כנישת האויב וסמלתו, וענין הכלטה על כלטה
 והכלה מסכנת נכשות בלי חלישת כח האויב והמתנגד, וע"ז הנטיחו ה' ככל וככלים והגליהך
 ציב הסוא, ואף אם לא חליש כח האויב ואחזק את לבו בכ"ז מלט אמלטך ונכסך חס' לך לשלל.
 מ (א) הדבר, כבר הערתי כי בכל מקום שגא הוביח להודיע לנו דבר חדש ולהיניח טל דבר
 אחר אשר לא הוביח עליו עד הנה, מתחיל הנבואה במלת הדבר, והואיל שהנבואות
 הנאות אחרי בן כלם ענינים חדשים אמר כאן הדבר, כלומר חלו הדברים אשר דבר עליהם
 ירמי' אחר החורבן, רק מחמלה בח להודיע לנו מקים מושב ירמי' וענינו ולכן האריך בספור
 המעשה. אדר שלח, הנובן בזה באשר הערתי לעיל בפ' ל"ט כי רבון נבוכדנצר היה להביח
 ירמי' לביתו לעמוד בהיכל המלך, ובאשר כזה לאספנו דגיהל א' ג', ולכן נחננו ונבזראדן
 ונח רני המלך נבית גדליהו בן חזיקם להוליכו עב הגולי' לרמה ולא היה לפחות מיד בניוסל ס
 חמו מן האזיקים, כדי שלא געלה בלג ירמי' ליטב שמה, וזה לקחת אוחו יכור באזיקים
 לרמה לדבר שם על לבו, ולהראות לו את הטובה הגדולה אשר עשה עמו אשר לפעוה ילך
 אוחו בנלה, ובאשר לא שג ירמי' לדבריו אחר גע"כ וסונה אל גדליה בן חזיקם. (י) ויקח